

VYTAUTO
DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS
M C M X X I I

ATEITIS PRASIDEDA ŠIANDIEN: darnios mokyklos samprata

Dr. Laima Galkutė

2023-09-21

Pasaulis keičiasi. Kaip keičiasi mokykla?

Švietimo misijos

Humanistinė:	plėtoti asmens galias ir perteikti vertybes.
Ekonominė:	padėti įsitvirtinti darbo rinkoje.
Socialinė:	atskleisti visuomenės raidos procesus ir įgalinti juose dalyvauti.
Transformuojamoji:	inicijuoti pažangius visuomenės pokyčius, kurti tobulesnį pasaulį.

Mintys iš ateities

Atgimstančiai tautai reikia atitinkamos kultūrinės savimoneės bei lygio žmogaus, kuris galėtų pats atsinaujinti ir atnaujinti visuomenę. Tokio žmogaus ugdymas-naujosios švietimo sistemos uždavinys.

Lietuvos vidurinės bendrojo lavinimo mokyklos koncepcija.
Vilnius, „Žinija“, 1989

„Keiskime mūsų pasaulį: Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“ 2015 m.

Žmonės

Planeta

Gerovė

Taika

Partnerystė

“13. <...> Užtikrinant darnų vystymąsi, pripažįstama, kad visų formų skurdo ir jo aspektų panaikinimas, kova su nelygybe tarp šalių ir pačiose šalyse, planetos išsaugojimas, tvaraus, įtraukaus ir darnaus ekonomikos augimo kūrimas ir socialinės įtraukties puoselėjimas yra susiję tarpusavyje ir vienas nuo kito priklausomi. ”

4 tikslas. Užtikrinti įtraukų ir lygiateisį kokybišką švietimą ir visiems suteikti mokymosi visą gyvenimą galimybių.

4.7 uždavinys. Iki 2030 metų užtikrinti, kad visi besimokantys asmenys įgytų žinių ir gebėjimų, reikalingų prisidėti prie darnaus vystymosi, pasitelkiant, be kitų dalykų, švietimą, kreipiantį į darnų vystymąsi, darnią gyvenseną, žmogaus teises ir lyčių lygybę, puoselėjant taiką, nesmurtinę kultūrą ir pasaulinį pilietiškumą bei pripažįstant kultūrų įvairovę ir kultūros įtaką darniam vystymuisi.

Švietimas yra siejamas su platesniu visuomenės raidos kontekstu – DVT.

Švietimo kokybė vertinama pagal mokinių įgytas kompetencijas – mokymosi rezultatų taikymą tikrovės kontekstuose.

Darnaus vystymosi temos

BENDRŲJŲ PROGRAMŲ ATNAUJINIMO GAIRĖS [Suvestinė redakcija nuo 2021-12-30]

43.3. rengiant Bendrąsias programas, siekiama užtikrinti, kad turinys derėtų tarpusavyje. Programų rengėjai turi numatyti galimus programų integracinius ryšius, juos prasmingai atskleisti nagrinėdami siūlomas tarpdalykines temas: <...>

darnus vystymasis

- ✓ socialinė ir ekonominė plėtra (pasaulis be skurdo ir bado, žiedinė ekonomika, pažangios technologijos ir inovacijos);
- ✓ migracija, geopolitiniai konfliktų sprendimai;
- ✓ žmogaus teisės, lygios galimybės;
- ✓ sveikata, sveika gyvensena;
- ✓ mokymasis visą gyvenimą;
- ✓ aplinkos tvarumas (aplinkos apsauga, ekosistemų, biologinės įvairovės apsauga, klimato kaitos prevencija);
- ✓ tvarūs miestai ir gyvenvietės, tausojantis žemės ūkis, atsakingas vartojimas.

Transformuojamasis ugdymas

Transformuojamasis ugdymas apima mokymą ir mokymąsi, kuris motyvuoja ir įgalina besimokančiuosius priimti pagrįstus sprendimus ir imtis veiksmų asmeniniu, bendruomenės ir pasaulio lygmenimis.

Sutelkiant dėmesį į tvarumą, pasaulinį pilietiškumą, sveikatą ir gerovę visiems, transformuojamasis ugdymas reiškia, kad ugdymo programos, pedagogika, mokomoji medžiaga, mokykla ir mokymosi aplinkos būtų prasmingi socialiniame, politiniame, ekonominiame, kultūriniame ir aplinkos kontekste.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381592>

5th UNESCO Forum on transformative education for sustainable development, global citizenship, health and well-being: Recommendations for action towards transformative education. 29 November – 1 December 2021.

Į ką atkreipti dėmesį

Darnaus vystymosi reiškinių ir procesų kompleksiskumas:

Sisteminis mąstymas

Į ateities perspektyvą orientuoti pokyčiai:

Kūrybiški sprendimai, pasekmių numatymas

Pokyčių svarba bendruomenei:

Bendradarbiavimas, solidarumas

Kompetencijos atnaujinamose BP

Komunikavimo kompetencija

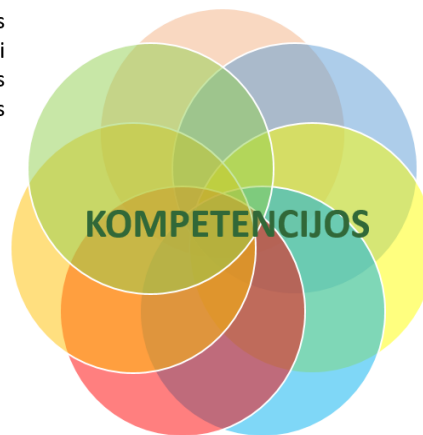
tai asmens gebėjimai kurti, perduoti ir suprasti žinias (faktus, požiūrius ar asmenines nuostatas) etiškai naudojantis verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis ir technologijomis

Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija

asmens savimonė ir savitvarda, socialinis sąmoningumas, tarpusavio santykių kūrimo gebėjimai, atsakingas sprendimų priėmimas ir asmens rūpinimasis fizine ir psichine sveikata

Kūrybiškumo kompetencija

gebėjimas tyrinėti, generuoti, kurti, vertinti sau ir kitiems reikšmingas kūrybines idėjas, produktus, problemų sprendimus

Skaitmeninė kompetencija

tai gebėjimas naudotis skaitmeninėmis technologijomis užduotims atlikti, mokytis, problemoms spręsti, dirbti, bendrauti ir bendradarbiauti, valdyti informaciją, efektyviai, tinkamai, saugiai, kritiškai, savarankiškai ir etiškai kurti ir dalytis skaitmeniniu turiniu

Pažinimo kompetencija

tai motyvacija ir gebėjimai pažinti save ir pasaulį, įgyjami įsisavinant [perimant] žmonijos kultūrinę patirtį. Ji apima dalyko žinias ir gebėjimus, kritinio mąstymo, problemų sprendimo, mokėjimo mokytis gebėjimus

Pilietiškumo kompetencija

tai vertybės, nuostatos, supratimas ir praktinio veikimo gebėjimai, įgalinantys ugdytis pilietinį tapatumą ir stiprinti pilietinę galią, kartu su kitais kūrybiškai ir socialiai atsakingai kurti demokratišką visuomenę, stiprinti Lietuvos valstybingumą tarptautinėje bendrijoje

Kultūrinė kompetencija

tai kultūrinė savimonė, grįsta žiniomis, aktyvia kultūrine raiška ir kultūrinu sąmoningumu

„Mokytis iš gyvenimo, mokytis gyvenimui“

Kad įgalintų mokinius realiai prisidėti prie visuomenės darnaus vystymosi, turi keistis visa mokykla.

<https://www.gcedclearinghouse.org/sites/default/files/resources/200782eng.pdf>

Mokykla – vieta, kur užtikrinama visų įtrauktis, lygios galimybės bei asmens ir bendruomenės gerovė, mokyklos pažanga siejama su besimokančiųjų pasirengimu kurti teisingą, lygiavertę ir tvarią ateitį.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707.locale=en>

Visuminis mokyklos požiūris

Visuminis mokyklos požiūris apima besimokančiųjų, darbuotojų ir platesnės bendruomenės poreikių tenkinimą ne tik ugdymo programos, bet ir visos mokyklos ir mokymosi aplinkos aprėptyje. Jis reiškia kolektyvinę ir bendradarbiavimu grindžiamą mokyklos bendruomenės veiklą, kuria siekiama tobulinti mokinių mokymąsi, elgseną ir gerovę bei tai palaikančias sąlygas.

<http://www.ibe.unesco.org/en/glossary-curriculum-terminology>

Mokyklos darnaus vystymasis

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro
2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308

GEROS MOKYKLOS KONCEPCIJA

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46675970a82611e59010bea026bdb259?jfwid=32wf90sn>

„Pagrindiniai ir pageidaujami mokyklos veiklos rezultatai – mokinių asmenybės branda, individualias galimybes atitinkantys ugdymo(si) pasiekimai ir nuolatinė ugdymo(si) pažanga.“ [...]

Ugdymo turinys

Siekiny: Mokyklos ugdymo programa grindžiama darnaus vystymosi koncepcija, principais ir DVT.

Geroje mokykloje ugdymas (mokymas) nėra savitikslis – jis padeda mokiniui ugdytis įvairias jam ir visuomenei svarbias kompetencijas, moko lankstumo kintant aplinkai bei gebėjimo susidoroti su iššūkiais, skatina savarankiškai kelti klausimus ir mąstyti.

Mokykloje vienodas dėmesys skiriamas visų asmens kompetencijų, nustatytų ugdymo programose, ugdymui(si). Įgyjami pagrindiniai gebėjimai, leidžiantys tapti pilietiškais, humaniškas vertybes puoselėjančiais visuomenės nariais ir sėkmingai planuoti asmeninį ir profesinį gyvenimą.

Infrastruktūra ir tvarka

Siekiny: Mokyklos infrastruktūra ir tvarka yra ir mokymosi aplinka, ir objektas.

Funkcionali, dinamiška ugdymo(si) aplinka – stimuliuojanti mokymąsi, skatinanti mąstymą, kūrybiškumą. Mokiniai prisideda prie mokyklos aplinkos kūrimo savo idėjomis ir darbais, dalyvauja kuriant aplinką, kurioje jiems gera, įdomu ir smagu būti.

Mokymosi patirtys

Siekiny: Mokiniai yra motyvuoti ir įgalinti įgyvendinti žiniomis bei vertybinėmis nuostatomis grindžiamas veiklas.

Gyvenimas mokykloje:

- ✓ **saviraiškus dalyvavimas.** Jį apibūdina šie bruožai: veiklos, įvykiai ir nuotykių (būreliai, organizacijos, projektai, akcijos, talkos, pramogos ir kiti renginiai); mokinių savijauta (būti priimtam, gerbiamam, saugiam, džiaugtis buvimu mokykloje ir laikyti jį prasmingu);
- ✓ **bendruomeniškumas** (narystė, vienybė, dalijimasis, rūpinimasis kitais, pagalba, įsipareigojimai);
- ✓ **savivalda** (tarimasis, sprendimų inicijavimas, priėmimas ir įgyvendinimas, mokyklos gyvenimo kūrimas). Aktyviai dalyvaudami savivaldos veikloje, mokiniai ugdo socialinius gebėjimus, mokosi dirbti komandoje, išsiugdo gebėjimus konstruktyviai spręsti problemas, atsiskleidžia kaip lyderiai.

Valdysena

Siekiny: Darnaus vystymosi principų ir vertybių įgyvendinimas.

Mokyklos vizija ir strategija kuriama visos mokyklos bendruomenės, yra aiški bei įkvepianti. Vadovavimas ir lyderystė mokykloje pasidalinti: didelę dalį sprendimų priima mokyklos bendruomenė, veikloms vadovauja įvairūs jos nariai, skatinama asmeninė iniciatyva. Nuomonių įvairovė ir diskusijos yra neatsiejama mokyklos gyvenimo dalis.

Partneriai

Siekiny: Ilgalaikės partnerystės su įvairiomis organizacijomis.

Mokykla yra atvira pasauliui: mokyklos bendruomenės nariai domisi kintančia aplinka ir reaguoja į pokyčius. Skatinamas bendradarbiavimas su vietos bendruomene, išorinėmis organizacijomis, kitomis mokyklomis, palaikomi ilgalaikiai prasmingi santykiai su mokyklą baigusiais mokiniais.

Darnaus vystymosi principai

- ✓ Vertybinis kryptingumas
- ✓ Sistemine prieiga
- ✓ Dinamiškumas
- ✓ Kontekstualumas
- ✓ Partnerystė ir bendradarbiavimas

Mokykla – ateities visuomenės modelis

Děkoju už děmesj